NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII. V sredo 1. velikiga travna (maja) 1850. *List 18.*

Kebrovo olje.

Čeravno létas ni kebrovo léto, vunder clo brez majskih kebrov ne bo, ki sadnim in gojzdnim drevésam nadlegvajo. Ne bo tedaj napčno, bravcam „Novíc“ na znanje dati, kako v nekterih krajih na Nemškim in v nekterih kantonih na Švajcarskim s tem merčesam ravnajo in ga v prid porabijo. V „Novícah“ je bilo že od te imenitne rečí govorjeno, pa kakor se nam zdí, ni bilo takó porajtano, kar bi treba bilo. Na Nemškim si véjo ljudje marsikter dobiček od teh merčesov pridobiti, in kér jim njih ravnanje malo stroškov prizadene, ga hočemo v tem sostavku svojim bravcam razložiti.

O velkim travnu zjutraj, kader se dan napoči, še rôsa na drevésih in travnikih leží, in kebri še ne letajo ampak mirni in skerčeni na drevésih sedé, gredo otroci s žaklji, jerbasčki in drugimi posodami na verte, polje in v gojzd, in tresejo drevésa, de ti merčesi doli popadajo; majnši otroci jih pobirajo in jih v perpravljene posode devajo. Kader so vse posode napolnjene, jih domú nesó ali pa še večkrat na kakim majhnim vozičku peljejo; kar jim posebno veselje in kratkočas dela. Pa ti otrôci imajo zraven veselja tudi gotov dobiček, ker se jim vsak simri (to je tričetert našiga mernika) po 4 krajc. od ljudí plača, kteri se z delanjem kebroviga olja pečajo. Gotovo je, de v létih, kader je velíko majskih kebrov — so jih otroci iz ene vasí čez 50 vaganov (mecnov) skup spravili, kar jim je čez 7 gold. doneslo, česar smo se z lastnimi očmi prepričali. V krajih, ki blizo listnatih gojzdov leže, jih naberó včasih več sto vaganov, in kdor napravo olja iz téh merčesov dobro razume, naredí iz vagana kebrov več ko 8 bokalov olja dvojne baže, kar se takole godí:

Kader je veliko vaganov kebrov skup, jih hitro z žveplenim dimam umoré *) in potem precej v za to napravo že narejene stope denejo in stlačijo. Kader so dobro stlačeni, se denejo v kotel, kteri je takó narejen, de ima zgorej pokrov, de se kotel dobro zaprè, spodej na strani pa železno cev; potem podkurijo pod kotlam enmalo, kar se v vaséh narveč v perilnicah ali sušivnicah zgodi; ogenj sme le po malim goreti in med tém se mora goša večkrat premešati. Poskusili so tudi, de so kotel v peč djali, kader so po peki kruh vùn vzeli, kar je tudi dobro — le peč se potem prehitro razhladí. Gori omenjena naprava s plaménam gré nar boljši in hitrejši. — Zdaj se cedi mast iz kotla skoz cev v pripravno posodo; kader več ne teče, se goša iz kotla vzame in z novo namesti. Ostala goša se pohladí in se za pitanje prešicem dobro prileže, še kakoši in race jo rade jedó in se silno pri tem redijo. Kdor noče s temi ostanjki živine pitati, jih na gnoj verže, ki ga rodovitniga storé. Cena tega olja stojí med 12—15 krajc. libra ali funt.

Takó napravljeno olje bo potem še na drugo vižo poboljšano, kar se pa takó zgodí: Na kakšin hladén kraj se velika posoda postavi; v drugo posodo, ktera pa mora manjši od une biti, se zverta s prav majhnim svedram v dno veliko luknjic; potem se na dno znotrej 100 in še več pôl kosmatiga popirja (Fliesspapier) položí, na te lege popirja se razgerne velika čedna ruta, takó, de kader se olje na-njo vlije, se naj poprej skozi ruto in potem skozi popir cedí. Potem se ta posoda postavi na pervo, in takó se olje počasi čisto cedí v spodno posodo. Koliko več lég popirja in več rut se v posodo dene, toliko boljši in čistejši je olje. Takó očišeno, ali kakor Nemci pravijo „raffinirt“ olje gorí v svetilnicah tako čisto in svitlo, kakor nar boljši laško olje; se tudi ne kadí in ne smerdí; je, če se mu enmalo sreberne gladíne (Silberglätte) pridene, za vse barve dobro, in posušeno se sveti kakor zerkalo. Nekteri so poskusili, ga dvakrat in trikrat takó čistiti in ga za jéd porabiti; popolnama očišeno je lepo zlatorumene barve in enaciga okusa kakor orehovo olje. Njegova cena stoji med 18—20 krajc. libra.

Kader se iz zgornje posode več ne cedí, se iz nje ostanjki v drugo posodo vlijejo in potem se kosmati popir in ruta dobro iztlačita; to olje je dobro za kolomaz, (šmir) za kmetijsko orodje in usnje, ker posebno usnje prav mehko in voljno naredí. Cena tega olja stojí na Nemškim med 8—10 krajc. libra.

Takó se da marsiktera scer škodljiva reč v korist in dobiček porabiti, in ker ta naprava veliko stroškov ne prizadene in vender dvojni dobiček prinese, jo priporočimo živo tudi kmetam po Slovenskim. Otrôci, če se jim kaj maliga obljubi, se bojo radi tega kratkočasniga dela lotili, de bodo kebre pobirali. Takó bo drevje škode obvarovano in dobro olje za razne domače potrebe se bo napravljalo.

Iz marsiktere rečí, ktere nekteri ljudje še ne porajtajo ne, si služijo fabrike velik dobiček; tudi kebrovo olje ni kakšna kaj bodi reč! Br—.

*) Če je še toliko téh merčesov v kakšnim hramu, se precej zadušé, če se oknja zaprò in nekaj žvepljenk zasmodí.

Ogersko zelje.

Moravska kmetijska družba opomni posebniga zelja, ki se „ogersko zelje“ imenuje in ki je veliko boljši od navadniga našiga, zató kér 1) po presajenju, tudi o suhim vremenu, veliko hitrejši rasti začne, 2) kér zavolj terdih glav ni ne gnjilobi ne červam takó podverženo, 3) se da dobro tlačeno 2 léti čisto dobro ohraniti. Marska kmetijska družba je dobila nekaj semena za poskušnjo.*) Moravske nar. novíne.

*) Če se bo to zélje zares tako dobro poterdilo, ga bomo tudi mi na Slovensko skusili dobiti. Vred.

Pervi zbor Planinske kmetijske podružnice, njeni pomenki in sklepi. *)

Gospod predsednik Matija Korén je začel zbor, pri kterim se je razun udov kmetijske družbe tudi 17 srenjskih mož snidilo, s prav prijaznim ogovoram v domači besedi, v kteri so večidel pomenki bili. „Namen podružnic kmetijske družbe — je rekel — obstojí v tem, de se podružnice s kmetam zedinjejo, se zastran kmetijskiga opravilstva posvetvajo, potrebne poprave in koristne znajdbe vpeljejo, škodljivo ali nepotrebno ravnanje pa odverne. De se pa ta namén doseže, je potreba, de udje kmetijske družbe po svojih lastnih napravah in skušnjah prid in koristnost te družbe kmetam pokažejo, ker človek raji temu verjame, kar sam vidi, kakakor le besedam. K našimu pervimu zboru sim jez tudi srenjske namestnike zató povabil, de bojo tudi oni namén našiga zbora zvedili, naše pomenke slišali in se koristnosti naše družbe prepričali. **) Zraven tega pa soseskine namestnike še posebno prosim, de naj svojim sosedam in soseskinim udam naše imenitne opravila razodenejo, jih k posnemanju dobrih naprav ali k skušnjam posebnih znajdb spodbodejo, in nas v vsih zadevah po svoji môči tolikanj več podpirajo, ker bi scer vès naš trud prazen ostal, ako se kmetovavci nasvetovaniga dela ne poprimejo in ne polasté. Če Bog našim delam svoj blagoslov dodelí — nam mir, edinost in zdravje da, bomo z druženo močjo zamôgli dosti koristniga napraviti in clo take naprave izpeljati, ktere se nam zdej še nemogoče zdé. Potem si bomo ne le pri današnjih, temuč tudi pri prihodnjih posestnikih posebno hvaležnost zaslužili!“

Potem so prišle naslednje rečí v pomén:

1) svèt, kakó bi se dala večkratna povodinj od Planinske dolíne odverniti; govoril g. fajmošter Matija Šmidt;

2) priporočílo deteljo „metelko“ (Lucerner Klee) sejati; govoril g. posestnik Aleksander Wilher;

3) priporočílo klajoréje za povzdigo kmetijstva in živinoréje; govoril g. posestnik Matija Milavc;

4) potreba živih plotov; govoril g. Aleks. Wilher;

5) predlog, kakó potrebno bi bilo, de bi se za odvernitev gojzdniga pokončanja in kradenja lesá nagled (kontrola) vsiga lesa, ki se preč pelje, vstanovil; govoril g. predsednik Korén;

6) potreba, de bi se v vsakim kantonskim poglavarstvu živinsk zdravnik v službo vzel; govoril g. Al. Wilher;

7) potreba bika za plême v vsaki srenji; govoril g. Al. Wilher;

8) potreba, de bi se cena solí ponižala; razložil g. Alojzi Bachman;

9) predlog, de bi se prosilo za dovoljenje míte (maute) na dosedanji kantonski cesti od Šneperske do Postojnske kantonske meje; govoril g. predsednik Korén;

10) predlog nekterih vodíl, po kterih naj bi se ravnalo pri poravnanju gojzdnih in pašnih služnost (servitutov); govoril g. predsednik Korén;

11) svèt, kakó naj bi se za povzdigo kmetijstva v tistih krajih Notranjskiga skerbelo, kteri so dosihmal večidel v vožnji svoj zaslužek imeli, kterim se bo pa po železnici ta zaslužek pomanjšal; govoril g. M. Milavc;

12) koristni predlogi, po kterih bi se marsiktera, posebno pa Cerkniška okolica s murbnim in sadonosnim drevjem v kratki dobi ozalšati zamogla; govoril gosp. Jože Bevk.

Razun tega so bili pričijoči udje in srenjski možje naprošeni, de naj hišnim gospodarjem živo prigovarjajo, de si da vsak pohištvo asekurirati, de se poljsko poškodovanje z ojstrim poljskim čuvanjem odvračuje. — Drugi shod podružnice je bil na jesen odločen, in poslednjič je bilo sklenjeno, nektere možé občnimu zboru za sprejetje v družbo nasvetovati.

Drugo pot bomo vse te govore, ki kmetijske rečí zadevajo, nekoliko okrajsane v „Novícah“ na znanje dali, in storjene sklepe naznanili.

*) Središe kmetijske družbe je prejelo od častitiga odbora Planinske podružnice vse poménke in predloge 1. zbora, ktere ob kratkim v »Novicah« na znanje damo, zató kér sploh za kmetijstvo veliko koristniga obsežejo, in kér bo gotovo ena podružnica rada od druge zvedila, kaj se tù in tam godí. Zató prosimo, de bí nam vsi častiti predsedniki kmetijskih podružnic občnokoristne pomenke in sklepe svojih zborov na znanje dajali, de jih naznanimo v »Novícah«. Bolj obširniši popís teh rečí pride v »naznanila kmetijske družbe«, kí jih bojo družbini udje brez plačíla dobivali. Scer pa naj se zdej vse očitno godí; očitno ravnanje je nar koristniši ravnanje; ena dobra misel. obudí drugo; ena koristna naprava pokliče drugo na dan, in takó naprej.

**) Velike hvale vredno je to povabílo. Vred.

Novi kmetijski podružnici na Krajnskim.

Nova kmetijska podružnica Kamniška se je 22. t. m. in Kočevska 23. dan t. m. vstanovila.

Zavoljo tega, kér razdelitev poprejšniga Smeledniškiga kantona ni določena bila, se je čakalo tudi z vstanovitvijo kmetijske podružnice. Berž pa, ko je ministerstvo to reč razsodílo in izgovorilo, de naj Vodiška fara spade pod Kamniško kantonsko poglavarstvo, so se snidili udje kmetijske družbe Kamniške podružnice v Mengšu pri gospodu Mihaelu Staretu in so volili predsednika in odbornike nove podružnice. Predsednik je gosp. fajmošter Janez Kuralt v Mengšu, odborniki pa gosp. Jernej Arko, fajmošter v Vodicah, gosp. Mihael Stare, posestnik v Mengšu, gosp. Janez Debevc, posestnik v Kamniku, in gosp. Konrad Janežič, posestnik na Perovim, izvoljeni. — Častiti gosp. fajmošter Arko, ki so v iménu novo izvoljeniga predsednika središnimu odboru izid današnje volitve na znanje dali, pristavijo v svojim dopisu še, de so se zbrani udje v vsim prav prijazno v domačim jeziku pogovarjali in sklenili, tudi prihodnjič v zborih le v ljubim domačim jeziku prav po domače se pomenovati, v zapisniku in v dopisovanju središnimu odboru pa se začasno še nemskiga jezika posluževati. —

23. dan t. m. je v ravno ta namén poklical gosp. Chertek, bivši kantonski komisar in dopisnik kmetijske družbe, ude Kočevske podružnice skupej, ki so se obilno snidili in so izvolili za predsednika nove podružnice gosp. Vencezlava Cherteka, bivšiga kantonskiga poglavarja in posestnika v Kočevju, za odbornike pa gosp. Mihaela Wolfa, tehanta v Kočevju, gosp. Jožefa Büttnerja, oskerbnika v Tergu, gosp. Jurja Jonketa, dosluženiga fajmoštra v Kočevju in gosp. Adolfa Haufna, c. k. poštnarja in posestnika v Kočevju.

Po tem takim ste spet dve podružnici lepo vstanovljene v podporo in povzdigo domačiga kmetijstva.

Naznanílo.

Gosp. Janez Primic, c. k. dvorni kaplan na Dunaji, naš častitljivi roják, je po vodju Ljublj. normalnih šol gosp. Šlakarju poslal kmetijski družbi 2 cekina, eniga 40 lir (to je 19 gold. po sedanjim kupu), druziga 5 škudov (to je 12 gold. 40 kr. po sedanjim kupu) vrednosti s tem poročílam, de naj se podarí „dvema sad-

jorejcama iz Dolenskiga, ki sta se za povzdigo sadjoreje posebno slavna skazala.“ — Odbor kmetijske družbe se zahvali blagimu gospodu domorodcu za to imenitno darílo in oznani, de se boste ti dve darili po sklepu velkiga kmetijskiga zbora mesca listopada, ko se bojo navadne družbine sreberne svetinje nar pridnišim sadjorejcam delíle, dvema izverstnima sadjorejnikama iz Dolenskiga po naménu gosp. daritelja podale. Naznanílo in priporočilo pridnih sadjorejcov pa séga po družbinih postavah v oblast podružnic, ktere bojo pred velkim zboram častívredne sadjorejce središu kmetijske družbe na znanje dale.

Središni odbor kmetijske družbe v Ljubljani
25. mal. travna 1850.

Popis Cerkniškiga jezera na Notrajnskim.

(Dalje.)

De mora mnogo praznôte biti pod hribam, ktere pa še zavolj nepremagljivih opoverkov še nihče ni preiskoval, je razvidno iz hudo derečiga vodniga toka iz Suhe Doljce takrat, kader dolgo časa dežuje in gromí, zakaj voda se iz nje vsa penasta togotno v jezero valí, predêre v tem toku strugo Veliciga Oberha, kjer se Kriz imenuje, in se pod jezersko vasjó v Rešeto loví.

Nadjam se, dragi bravec! ki si do les popis Cerkniškiga jezera radovedno bral, de ti tudi vstreženo bo, zvediti, kakó se polno jezero, kader so vsi jamski goltanci zapahnjeni, preobilne vode znebuje.

Kakor je v zglavju jezera berdo, skozi ktero Veliki Oberh teče, ravno takó je tri četertine ure široko berdo v znožju jezera, pod kterim voda vedno odtéka, in scer ob suši po bolj globokih tekih, v dôbi móče pa, kader se jezero napolne, po dveh votlínah, ki ste čez jezerske tla povišane, in se Mala in Velika Karlovica imenujete.

Med Karlovcama je Skednjenca, lep hladán prostor, kamor o polétni vročini živina rada zahaja, muham se odtegnit.

Tukej na krasni višavi, kjer se po jezeru kaj mično vidi, je bil njega dní grad Karlovec, kteriga podertíne se še sledé, in jami se od nekdanjiga grada „Karlovski“ ali „Karlovici“ imenujete. Mala Karlovica, desiravno veliko vode požrè, ni viditi močno prostorna; Velika Karlovica je pa čez šest sežnjev široka in dva visoka pri vhodu, ter zijà kot morska pošast z odpertim žrêlam, kamor kerclje, drevesa in druge rečí priplavajo; tudi veslarja s čolnam vred, ako je dosti zarano iz toka ne pobriše, silovito va-se potegne. Gorje pa tistimu, kteriga Karlovica v svoje žrelo spravi! Ako ga tudi ne utopí v svojim tamnim breznu, bo gotovo v nje dolgim in gerbastim cemunu poginil.

Petero nas je bilo lani v začetku kimovca, dokler še ni bila voda čez jezero nastopila, šlo v Karlovico, slehern s svojo lučjo. Vidili smo razne postranske visoke in nizke votlíne, nad seboj mnogo praznoto, in smo na mesto prišli, kjer je skupej nanešeniga bičja na kupe bilo, vmes kteriga je bilo pa tudi nekoliko žagovcov in druge lesene soderge več.

Kér je pa jama tukej že menj prostorna in močno zašarjena bila, in se je tudi pod blatnim zasipam voda čutila, smo se mogli verniti, brez de bi bili tamno jezerce, želodec Karlovice, razsvetili. Steinberg pripoveduje, de je bil do jezerca prišel; ali svetilnice so jele takó slabo berleti, de bi bile skorej ugasníle, torej je bil primoran se kar urno verniti, sicer bi bilo lahko tudi njegovo življenje ugasnilo.

Pred štirimi léti so si neki za občinski prid goreči možje ob trebljenju Karlovice v sléd odtoka omislili čolniček, kteriga so bili skoz luknjo, ki je zdaj močno z mnogo šaro zamašena, pahnili, in so se v nevarnosti življenja na tamno jezerce podali. Našli so jezerce v Karlovici, ograjeno krog in krog z gladko in stermo steno in z visocim obokam pokrito; našli so bili v tisti strani jezera, kjer Karlovica odteka, skorej dva sežnja visok nasip, ki se je berž ko ne od verha vsul, in ki ovéra de Cerkniško jezero pozneje usahne.

Res bi, kakor ti možje sodijo, mnogo stroškov prizadjalo: ako bi se ta napotni nasip znižal; tode če bi soseska za terdne grablje pred Karlovico skerbela in jih marljivo snažila, bi te stroške ob kratkim obilniši jezerski pridelki povernili, ker bi kmalo velíko velíko sená več zrastlo, in bi tudi nasledniki obilni sad skerbnih in pridnih sprednikov hvaležni vživali.

(Dalje sledí.)

Stari sléd slavjanstva iz slovenskiga prezira.

Visoko učeni gosp. fajmošter Matevž Ravnikar, vsim Slovencam po njegovih slovstvinih delih slavno znani Poženčan, je vredništvu „Novíc“ v pregled poslal svoje poslednje ravno zdej dokončano delo pod zgorej omenjenim naslovam. S serčnim veseljem prebiramo to izverstno delo, ktero je ravno s tako veliko učenostjo, kakor z velikim trudam dodelano, pri vsem tem pa v tako prijetnim in gladkotekočim jeziku pisano in z mnogimi zgodovinskimi in včasih tudi kratkočasnimi povesticami okinčano, de branje tega „sledú“ je od konca do kraja vabivno. Slovensko slovstvo si je s tem delam gotovo imeniten zaklad pridobilo. De bi pač kmalo na svitlo prišlo!

Kér nam je častiti gosp. pisatelj prijazno dovolil, eno ali drugo reč iz rokopisa v „Novícah“ natisniti, se z velikim veseljem poslužimo tega dovoljenja ter bomo podali svojim bravcam marsikaj za poskušnjo.

Delo se začné z uvodam, kteri obseže 1) imé Slavjan, 2) nektere druge iména Slavjanov, 3) po čem se da nekdanje slavjanstvo slediti? 4) nektere vodila, ki so pri tem slédu služile, ogibati se od starih pisavcov popačenih imén, 5) razdelitev stariga sléda slavjanstva. Po tem uvodu se začne pervi del, to je, sléd slavjanstva po nekdanjim zemljopisu. Pervo poglavje sledí Slavjane po Azii in razlaga razseljevanje pervih ljudí v slavjanskim obziru, stare azijatske jezike po mnogih azijatskih deželah. Drugo poglavje sledí Slavjane po Evropi in njenih mnogih deželah. — Drugi del popiše sléd Slavjanov po nekdanjim bogoslovju.

Voditelji pri tém delu so bili g. pisatelju greški in rimski pisavci sosebno Strabon, Herodot, Ptolomej, Dion Kasi, Polybi, Ksenofon, Tacit, Tit Livi, in drugi starodavni pisavci.

Poslušajmo učeniga gosp. pisatelja, kaj v predgovoru pravi: „Staro dogodivščino — začne — ino nje kraje po starim zemljopisu poznati, je važen oddelik med drugimi znanstvi in vednostmi. Nekter bo rekel: „čmu je treba slavjanstva po starim slédu iskati? tukaj je bilo, kjer ga zdaj najdemo, brez de bi ga posebno po starim slédu iskali.“ Pa ni takó; stari sléd slavjanstva nam bo pokazal, de so v nekterih deželah nekdaj Slavjani bili, kodar jih zdej ni več. Pri druzih deželah nam bo res pokazal, de so že nekdaj v njih Slavjani bili; pa nam bo zraven tudi pokazal, kdaj so v nje prišli in od kod? ali kako se jim je kaj godilo, kaj so kaj počeli. Vsim omikanim narodam je domača dogodivščina sveta reč, ker jih učí kakšni spremíni so se od perviga per njih godili, kakó so sčasama na pričujoč stan prišli; daje jim več lepih izgledov, kteri njim rojakam naj bolj v živo gredo; pokaže jim marsi-

kaj iz pretečenih časov, česar le lahko ponosijo; pokaže jim pa tudi, kakó je bil kak posamesen človek ali pa cel narod v nesrečo zašel. Dogodivščina je učenica življenja. Res de bo tukaj le toliko semtertje od dogodivščine prišlo, kolikor je treba, de spoznamo, kje je kdaj naš slavjanski red bil, — pa to spoznanje je ravno ključ k naši dogodivščini. Kakó bi torej hotli mi Slavjani za take reči mlačni biti!"

(Dalje sledí.)

Nove postave
zastran razmére med katoljško cerkvijo in šolami.

Cesar so na predlog ministerstva v téh zadévah 23. aprila tole sklenili:

Nihče ne more ne na spodnjih ne na vikših očitnih šolah učenik keršanskiga nauka ali bogoslovja biti brez pooblastenja tistiga škofa, v kteriga škofii se šola znajde. — Škof zamore to pooblastenje vsakimu učeniku spet odtegniti; vunder učenik, ki je bil od vladarstva za tó postavljen, ne zgubí zavoljo tega pravíce do plačíla, ki v pokoj djanim učenikam po postavi gré. — Vladarstvu gré, možé, ktere je škof za učenje bogoslovja pooblastil, na bogoslovskih vikših šolah (Facultäten) za učenike izvoliti, ali jim privatno učenje dovoliti. Škofu je na prosto voljo dano, svojim bogoslovcam tiste učenja, ktere imajo na vseučelišu obiskati, in versto, po kteri jih imajo obiskati, predpisati in jih v tem v svojih seminarjih izpraševati dati. — Za poslednje ojstre izpraševanja v dosego dohtarstva sv. pisma izvoli škof po svoji volji polovico izpraševavcov izmed tacih mož, ki so samí dohtarji sv. pisma. — Nihče ne more dohtar sv. pisma postati, ki ni pred škofam ali od njega izvoljenim namestnikam na izpoved vére Trid. zbora prisegel. — Določbe za vodstvo in nadčuvajstvo ljudskih šol ostanejo, kakor so bile po dosadanjih šolskih postavah, tudi v prihodnje veljavne.

Novičar iz Ljubljane.

Vsaki dan se pričakuje dohod presvitliga cesarja v Ljubljano; kakor se sliši, pa ne bo pred petkam prišel. — Gosp. Henrik Freyer, varh Ljubljanskiga muzeuma, se bo po sporočílu nadvojvoda Ivana, vodja zemljoznanske družbe, že pervi dni tega mesca na pot podal, zaporedama celo Krajnsko deželo, hribe in dolíne, obhodit in preiskat mnogotere razpôle kamnja, perstí in rudníne, iz kterih zemlja Krajnske dežele obstojí, de se bo natanjko vedilo: v tem kraju se te kamnja, perstí i. t. d. najdejo, v unim pa te. Gosp. Freyer, ki je za létas noter do konca avgusta dovoljenje dobil, v tem poslanstvu po deželi hoditi, bo začel z Gorensko stranjó. Kakor je gosp. Freyer za Krajnsko deželo poslan, so poslani tudi za druge dežele Notrajno-Avstrijanskiga drugi natoroslovci. V tem preiskovanju se ne bo nobena sorta kamnja in rudstva sploh, če je še tako navadna in malovredna, v nemar pustila, ampak od vsake sorte bojo gospodje preiskovavci nar menj 2 kosa v svojo torbico vzeli, de se bo en kos v izgled shranil v domačim muzeumu, drugi kos pa se bo poslal vodstvu zemljoznanske družbe v Gradec. Namén tega zemeljniga preiskovanja ni po dragih kamnjih ali biserih slediti, ampak zvediti: ktere kamnja, perstí i. t. d. se sploh najdejo v ti, ktere v uni deželi. Iz tega natanjčniga zemljoznanstva bojo izvirale mnogoverstne koristne vednosti tudi za kmetijstvo, gojzdorejo i. t. d., kér se bo po tem na tanjko lahko razsodilo: ta hrib je za to drevje, uni za drugo pripraven i. t. d. Kakor se spodobi vsacimu omikanimu človeku, de vé, ktere živali in ktere zeliša in rastljíne i. t. d. so v njegovi domovíni domá, takó bo tudi lepo vediti, ktere kamnja, perstí, rude se tukaj najdejo. — Med tem časam, ko gosp. Freyerja ne bo domá, bo vunder muzeum vsak četertek in vsako nedeljo po navadi vsacimu odpèrt, ki ga obiskat hoče. — Na poklic ministerstva notranjih oprav je poslala mestna srenja g. Dr. Burgerja in g. Dr. Kaučiča na Dunaj v posvetovanje začasne srenjske postave za Ljubljansko mesto, preden se bo razglasila in v življenje vpeljala. — Mi bi ne bili v „Novícah" clo nič spomnili od nasvetov, ki jih je unidan odbor kmetijske družbe v Ljubljanskim nemskim časopisu Krajnski hranilnici predložil: kakó naj bi svojo koristnost po izgledu druzih hranilnic še bolj razprostila, ako bi ne bil Ljubljanski dopisnik A* se v Gracarci oglasil in rekel, de odgovor, ki ga je hranilnica odboru na njegov predlog dala, so Ljubljančani sploh poterdili. Po tem izreku smemo misliti, de dopisnik A* clo ne stanuje v Ljubljani, scer bi ne bil mogel kaj taciga na dan dati! Če bi se tudi v ti zadevi, kakor je v druzih rečéh navada, glasovi nejedostranskih mož (Unpartheiischer) nabirali, to je, tacih, ki niso s hranilnico ne po opravilstvu ne po vlogah v nikakoršni dotiki, bi se razločno pokazalo, na kteri strani je občno mnenje. Scer pa odbor kmetijske družbe ni naména imel se s kom pričkati, ampak on je odkritoserčno razodel že davnej od več straní razglasovane vošila, kterih dani odgovor hranilnice, če bi tudi krajši in korenitniši bil, nikakor ni odstranil. — Kakor slišimo, brali nismo, se je oglasil Lloydovi dopisún *p.* zoper naše undanje razjasnjenje njegovih laží, — kar smo tam rekli, smo skazali, de je resnica, tedaj se nikdar več v razjasnjenje lažnjivih zvijač spušali ne bomo. To enkrat za vselej! — V „Ljubljanskim časniku" beremo, de se je naš deželni poglavar, grof Chorinski, ki je še le komaj 4 mesce v Ljubljani, že toliko slovensko naučil, de je pretečeni teden pri nunah deklice v slovenskim jeziku izpraševal. Lep izgled mnogim drugim v posnemanje! — Mestni odbor je g. Dr. Štökeljna za 2. mestniga zdravnika v Ljubljani izvolil.

Novičar iz mnogih krajev.

Željno pričakovana novíca se bêre v Dunajskih časnikih, de se bojo volitve za deželne zbore v kronovinah berž po tem začele, ko bojo nove srenje osnovane in nove sodnjištva vpeljane, de bo tedej mesca listopada začetek deželnih zborov. — Ministerstvo je ukazalo, de se ima tudi tistimu, ki človeka, kteri je v kako brezno ali globočíno padel, nevarnosti življenja reši, darílo (talja) podeliti, kakor tistimu, ki utonjenca i. t. d. reši. — Te dni so na Dunaji spet za 24,850,000 gold. razterganih bankovcov, ki niso za nobeno rabo več, sožgali. — Za lombarško-beneško kraljestvo je razpisano prostovoljno posojilo avstrijanski deržavni kasi za 120 milijonov lir. Ondašnji prebivavci so povabljeni, de naj vsák po svoji moči deržavni kasi kaj posodi. Nar manjši posojílo mora 100 lir (to je 33 gold. in 20 krajc.) znesti. Deržava bo plačala 5 od 100 gold. létniga činža; v 25 létih se bo celi posojeni znesik v srebru nazaj plačal. — Strašna nesreča se je zgodíla na Francoskim; 17. dan t, m. je marširal pri Angersu pešni bataljon čez železni most, kar se most podrè in 239 vojakov je utonilo. — Na Francoskim zmiraj hujši vrè; 6 političnih strank je tam, kterih vsaka na svojo stran vleče. — Kakor se sliši, stojí Rusovska armada popolnama pripravljena, na Francosko planiti, če se bo tam kakšna prekucija začela. — Na Gerškim stojí z Gerško in Angleško vlado še vse pri starim. — Nemški zbor v Erfurtu — pravijo — bo za nekoliko časa sak sebi šel.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*